

Cel projektu

Osoby niepełnosprawne nierzadko otrzymują nieporównanie więcej przykrych zwrotnych informacji na własny temat niż ludzie zdrowi, przez co mogą ukształtować negatywnie to samo. W skrajnych przypadkach prowadzi to do zaniżenia samoceny, poczucia winy oraz osłabienia czy utraty identyfikacji z innymi i ich reifikacji (Czywkin 2008).

Przy czym, jak podkreśla Zofia Łukowska (2006), człowiek niepełnosprawny, pomimo doświadczeń negatywnych emocji i postaw ze strony innych osób, może nie tylko być normalnie, ale też czerpać z życia radość. I jak dalej pisze przywołana autorka, jedną z takich dróg jest sport, który, można postrzegać, jako szansę zarówno dla indywidualnego rozwoju jednostki, jak i jej społecznej integracji. Zaspokojona może być na tej drodze potrzeba samorealizacji jednostki, jak i jej społecznej akceptacji. Sport byłby miał tak i szczególnie rolę we wzmocnieniu poczucia własnej wartości osoby niepełnosprawnej, na co wskazują w swojej pracy Molik, Morgulec-Adamowicz i Kosmol (2008).

Z tej perspektywy szczególnie interesujące wydaje się uchwycenie sensu tej aktywności oraz zrozumienie procesualnego wymiaru zachodzących pod jej wpływem zmian w życiu osoby niepełnosprawnej, a także zrekonstruowanie poszczególnych wymiarów, które nadają jej taki, a nie inny charakter.

W związku z tym celem badania uczyniono analizę procesualnego charakteru przemian dokonujących się na poziomie to samo ci osób niepełnosprawnych fizycznie uprawiających sport, a także określenie psychospołecznych mechanizmów, które zaów proces są odpowiedzialne. Oba aspekty badania zostaną zrekonstruowane na podstawie osobistych doświadczeń osób niepełnosprawnych zaangażowanych w działalność sportową.

Realizowane badania podstawowe

Planowane badania będą dopełnieniem istniejącego dorobku badaczy reprezentujących różne dyscypliny naukowe, zainteresowanych tematyką niepełnosprawności, zwłaszcza w zakresie znaczenia codziennych interpersonalnych relacji z otoczeniem w jej warstwie symbolicznej odnoszącej się do świata kultury, kształtującej kontekst ludzkiego życia.

Badania będą służyły rozwojowi interdyscyplinarnego ujęcia niepełnosprawności, przede wszystkim w zakresie zrekonstruowania postrzegania siebie przez osoby niepełnosprawne.

Wyniki badania przyczynią się do rozwoju wiedzy teoretycznej w obszarze problematyki poświęconej osobom niepełnosprawnym, a także wiedzy metodologicznej dotyczącej zastosowania specjalistycznego oprogramowania wspomagającego analizę danych jakościowych.

W aspekcie metodologicznym badania będą służyły przetestowaniu oprogramowania CAQDAS, które może stanowić wsparcie w procesie realizacji projektu badawczego na każdym jego etapie. Projekt badawczy stwarza możliwość oceny przydatności wybranych programów, które mogą być stosowane w innych badaniach realizowanych zgodnie z metodologią jakościową na gruncie szeroko rozumianych nauk społecznych.

Powody podjęcia tematyki badawczej

Powodem podjęcia badania jest zamiar przyczynienia się do rozwoju nauki w obszarze zagadnień poświęconych niepełnosprawności fizycznej, a także wspomocenie procesu aktywizowania osób z różnego rodzaju dysfunkcjami ciała. Dlatego projekt ma wymiar interdyscyplinarny, a poruszana tematyka znajduje się na styku zainteresowań przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, takich jak: socjologia, pedagogika, psychologia, czy psychiatria. Projekt dotyczy zagadnień, które mogą stanowić istotny wkład w rozwój tych dyscyplin. Jednocześnie nie pomimo, iż problematyka niepełnosprawności, a w jej ramach także aktywności fizycznej i uprawiania sportu, stanowi źródło zainteresowań wielu dziedzin naukowych, trudno nie oprzeć się wrażeniu, że cieszy się ona niewielkim zainteresowaniem wśród badaczy opierających swój warsztat na metodach jakościowych (w tym metodologii teorii ugruntowanej), i czerpiących z dorobku teoretycznego orientacji interpretatywnej (a dokładniej symbolicznego interakcjonizmu).

Z tego względu nowatorski charakter badania będzie polegał na wykorzystaniu zaplecza teoretycznego z metodologii badań społecznych, które nie były dotychczas stosowane do poruszanej w projekcie problematyki.

Nowatorski charakter projektu wyraża się także w tym, że zastosowane będzie holistyczne podejście do podejmowanego w projekcie problemu, obejmujące badania, mające wpływ na realizację idei emancypacji psychospołecznej osób niepełnosprawnych fizycznie, w czym kluczową rolę odgrywać ma ich aktywność fizyczna i związane z nią przemiany odnoszące się do problematyki jej i to samo ci tej kategorii osób. Ramami teoretycznymi projektowanego podejścia stanowi będzie „Critical disability theory” (CDT), niestosowana dotychczas na szerszą skalę w polskich opracowaniach dotyczących niepełnosprawności. Natomiast wyniki badania umożliwią wzrost wiedzy z zakresu postrzegania siebie przez osoby niepełnosprawne uprawiające sport, na tle ich przemian to samo ciowych. W tym kontekście wyniki projektu, odnosi się będzie do następujących zagadnień:

Po pierwsze, na podstawie przeprowadzonych analiz zrekonstruowana zostanie znacząca, jakie osoby niepełnosprawne aktywne fizycznie podlegają ujęciu niepełnosprawności.

Po drugie, opisany i przeanalizowany będzie mechanizm wytwarzania sensu owych znaczeń w kontekście indywidualnych i społecznych uwarunkowań uprawiania sportu.

Po trzecie, zrekonstruowana zostanie perspektywa poznawcza jakiej ujęto osoby niepełnosprawne będące jednocześnie nie sportowcami.

Po czwarte, przebadany będzie związek i zależności pomiędzy własnością cielesną a „ja” podmiotową osoby niepełnosprawnej.

Po piąte, badanie umożliwi zrekonstruowanie i scharakteryzowanie procesu przemian to samo ciowych osoby niepełnosprawnej, w wyniku jej aktywności fizycznej i sportowej. W efekcie podjęta zostanie próba zrekonstruowania sensu aktywności fizycznej i uprawiania sportu jako działań widzianych oczami osób niepełnosprawnych, odgrywających istotną rolę w procesie kształtowania to samo ci niepełnosprawnego sportowca. Badania mogą przyczynić się również do lepszego zrozumienia procesu rekonstruowania autodefinicji siebie osób niepełnosprawnych uprawiających różne formy aktywności sportowej w ramach istniejących organizacji wspierających tego

rodzaju działania.